

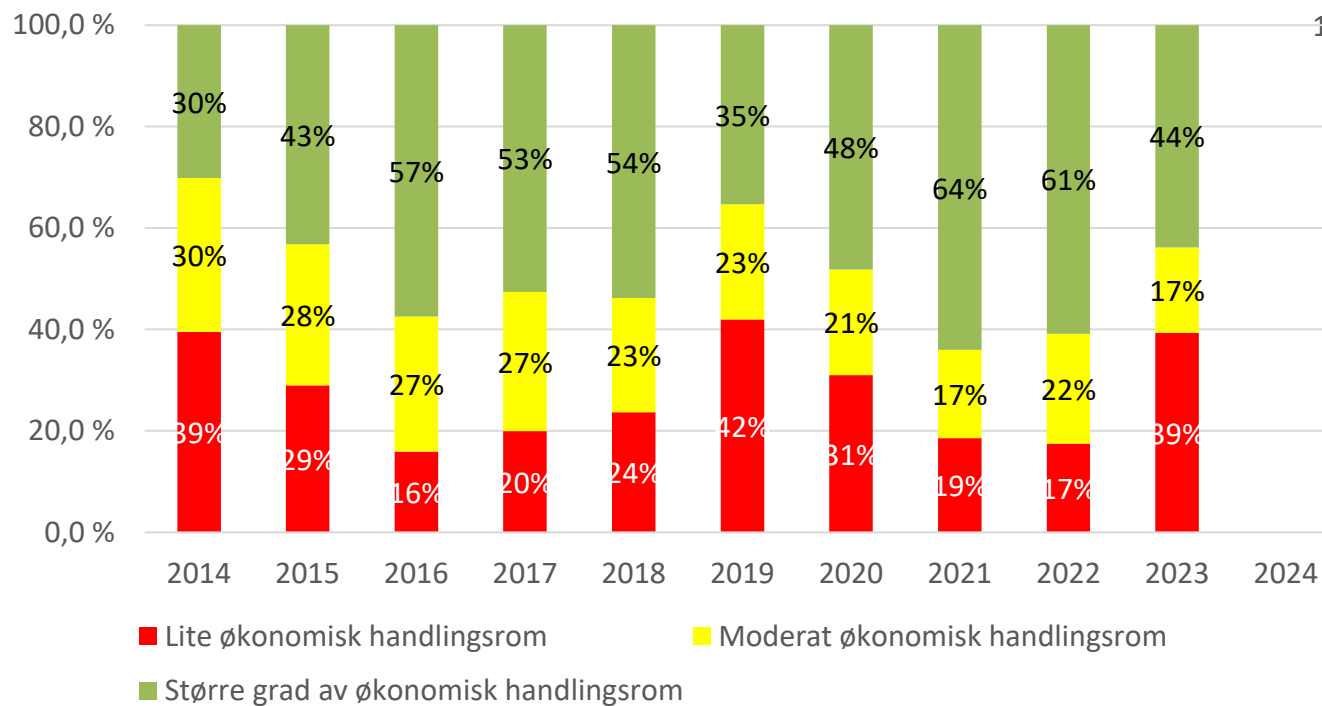
Kommuneøkonomien inn i 2025, med sideblikk på kommunene på Romerike

Rune Bye og Sigmund Engdal, Felles formannskapskonferanse, 24.01.2025

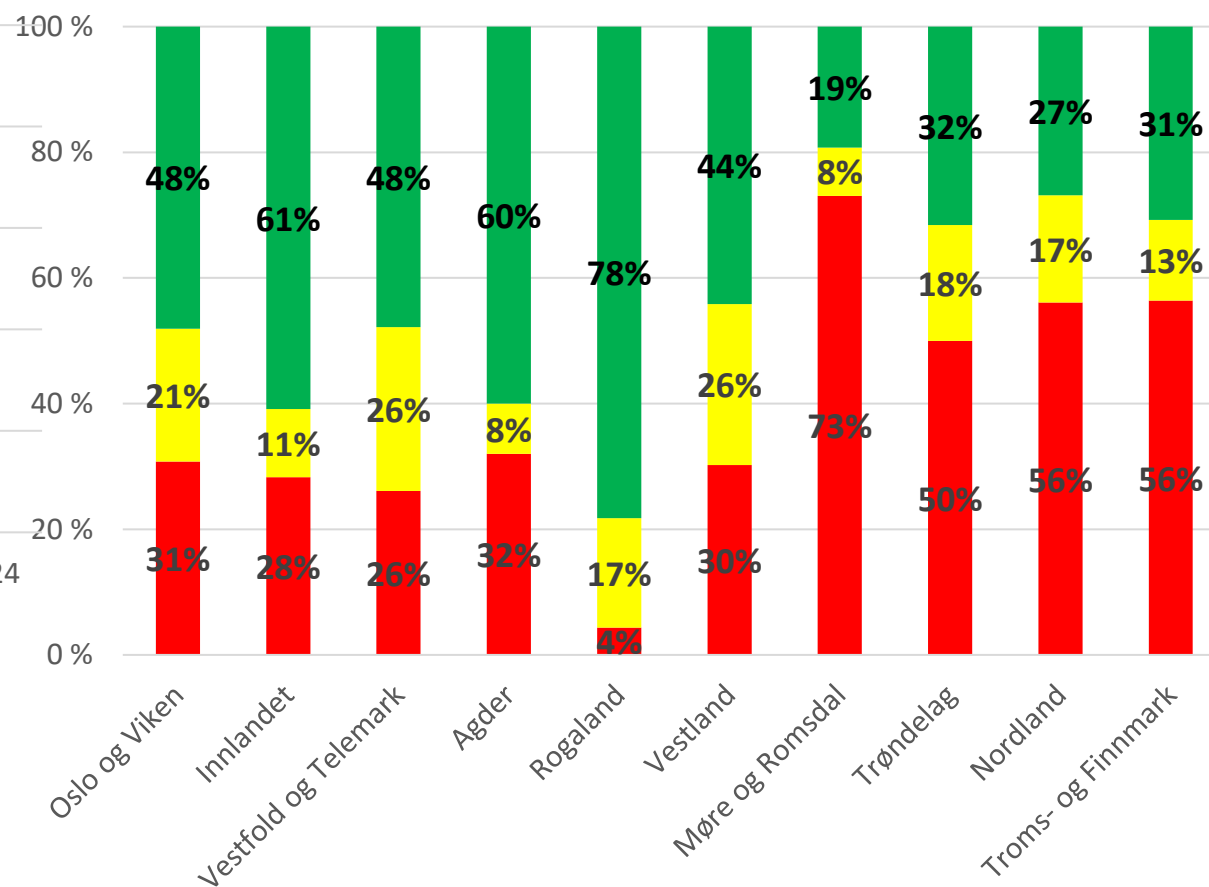
*«En selvstendig, effektiv og
nyskapende kommunesektor»*

Regnskapet 2023 ga signaler om strammere kommuneøkonomi

Andel kommuner med ulik grad av handlingsrom

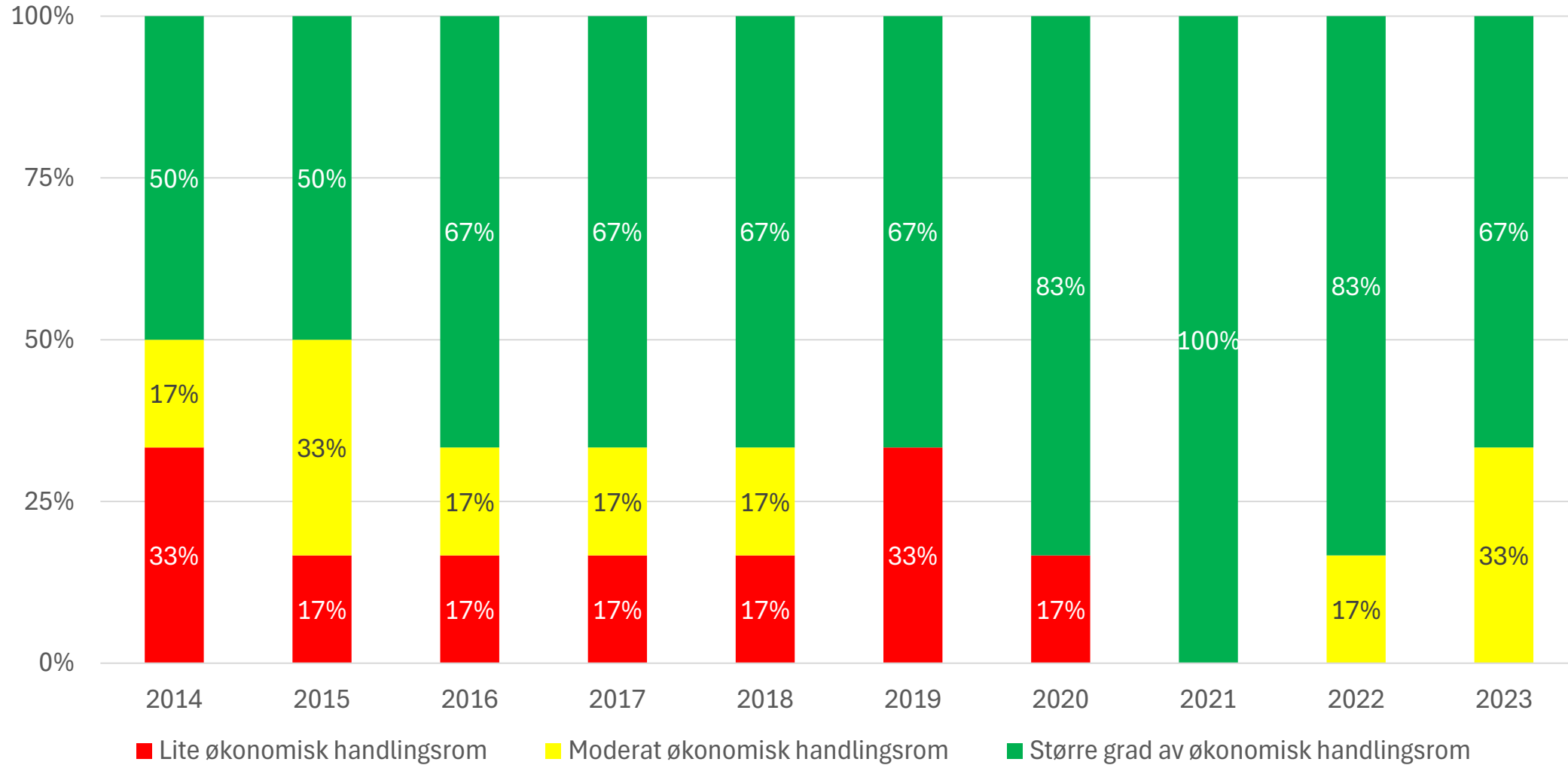

Andel kommuner med ulik grad av økonomisk handlingsrom

Alle kommunene i Gardermoregionen har hatt moderat eller større grad av økonomisk handlingsrom de siste tre årene

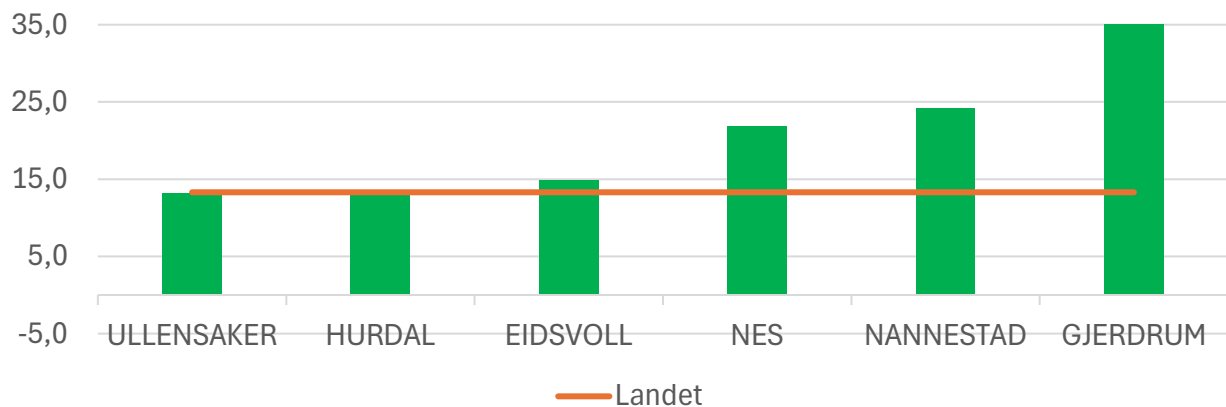
Økonomisk handlingsrom over tid - kommunene Romerike

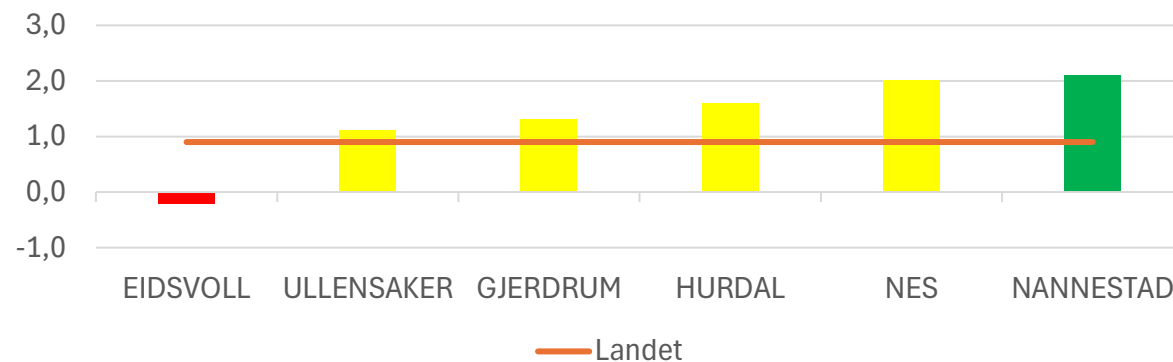
Gode fondsreserver gir handlingsrom for kommunene i Gardermoregionen, og resultatene også bedre enn landsnitt

Høy lånegjeld utfordrer likevel handlingsrommet i noen av kommunene

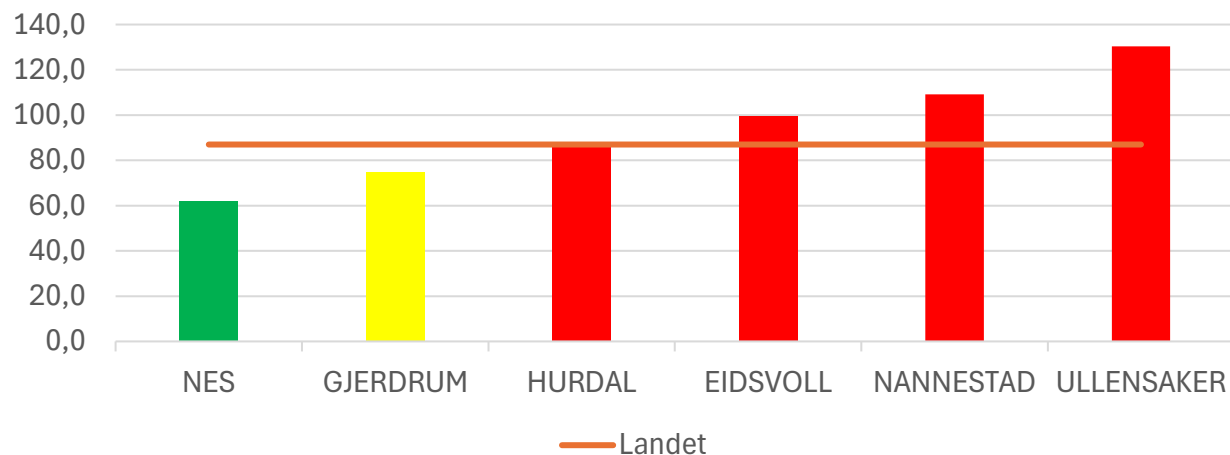
Disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter - 2023

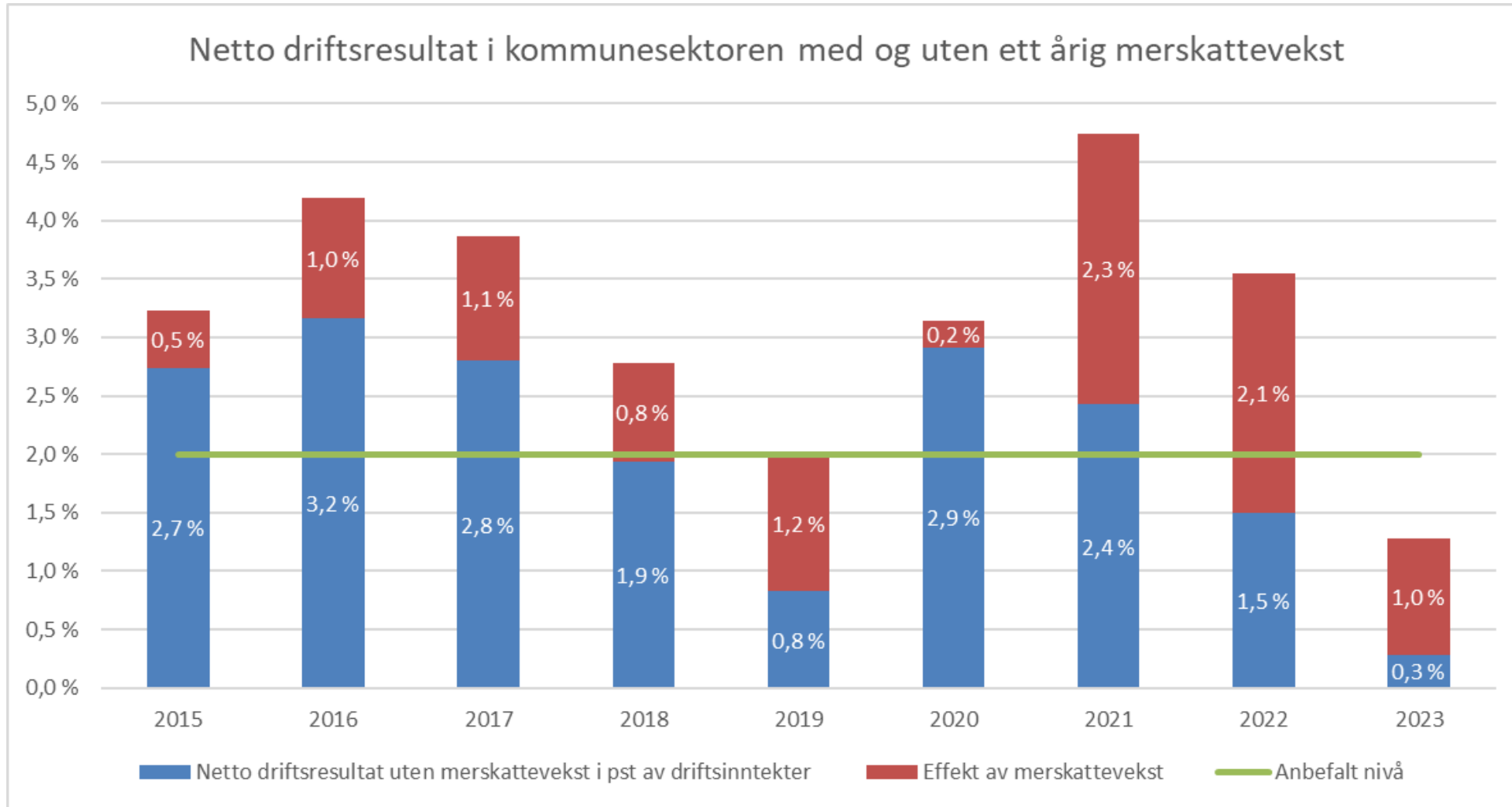
Netto driftsresultat etter netto bundne i prosent av driftsinntekter - 2023

Netto lånegjeld korr. for ubundne livsteringsfond i prosent av driftsinntekter - 2023

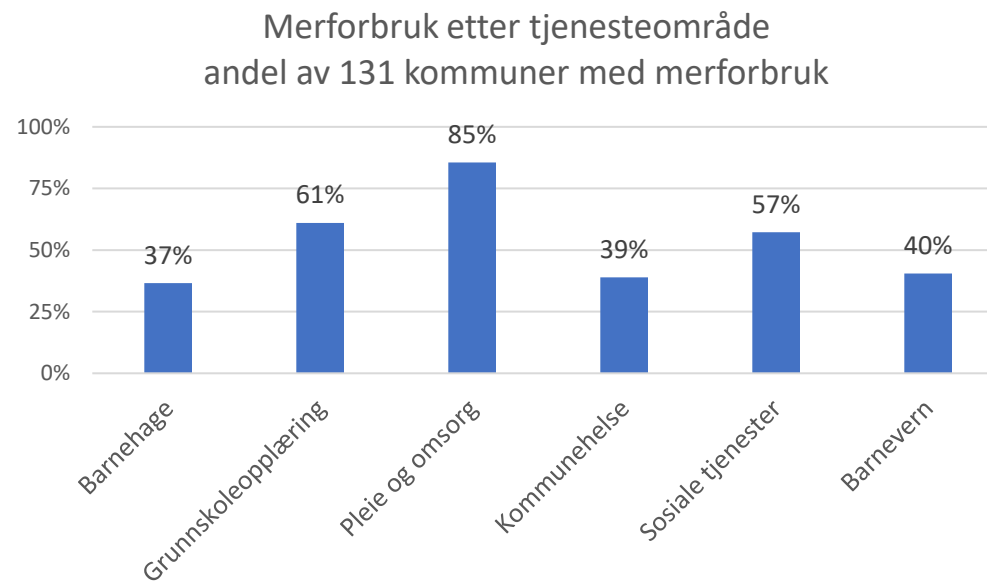

Underliggende presset har blitt skjult av engangsinntekter fra skatt

2024 – KS undersøkelse etter 2. tertial – 170 kommunene som har svart på undersøkelsen (69 prosent av folketallet utenom Oslo)

Mer-/mindreforbruk i tjenesteområdene - prognose per 2. tertial

Basert på undersøkelsen anslås det at kommunene utenom Oslo ligger an til merforbruk i tjenestene på 8 -9 mrd. kroner

Økte behov for kommunale tjenester utfordrer kommunenes tjenesteproduksjon og skaper samtidig finansielle utfordringer

Flere ressurskrevende yngre tjenestemottakere (helse og omsorg)

Flere eldre med sammensatte pleiebehov

Utskrivningsklare pasienter fra spesialhelsetjenesten

Økte utgifter sosialhjelp, både flyktninger og norske.

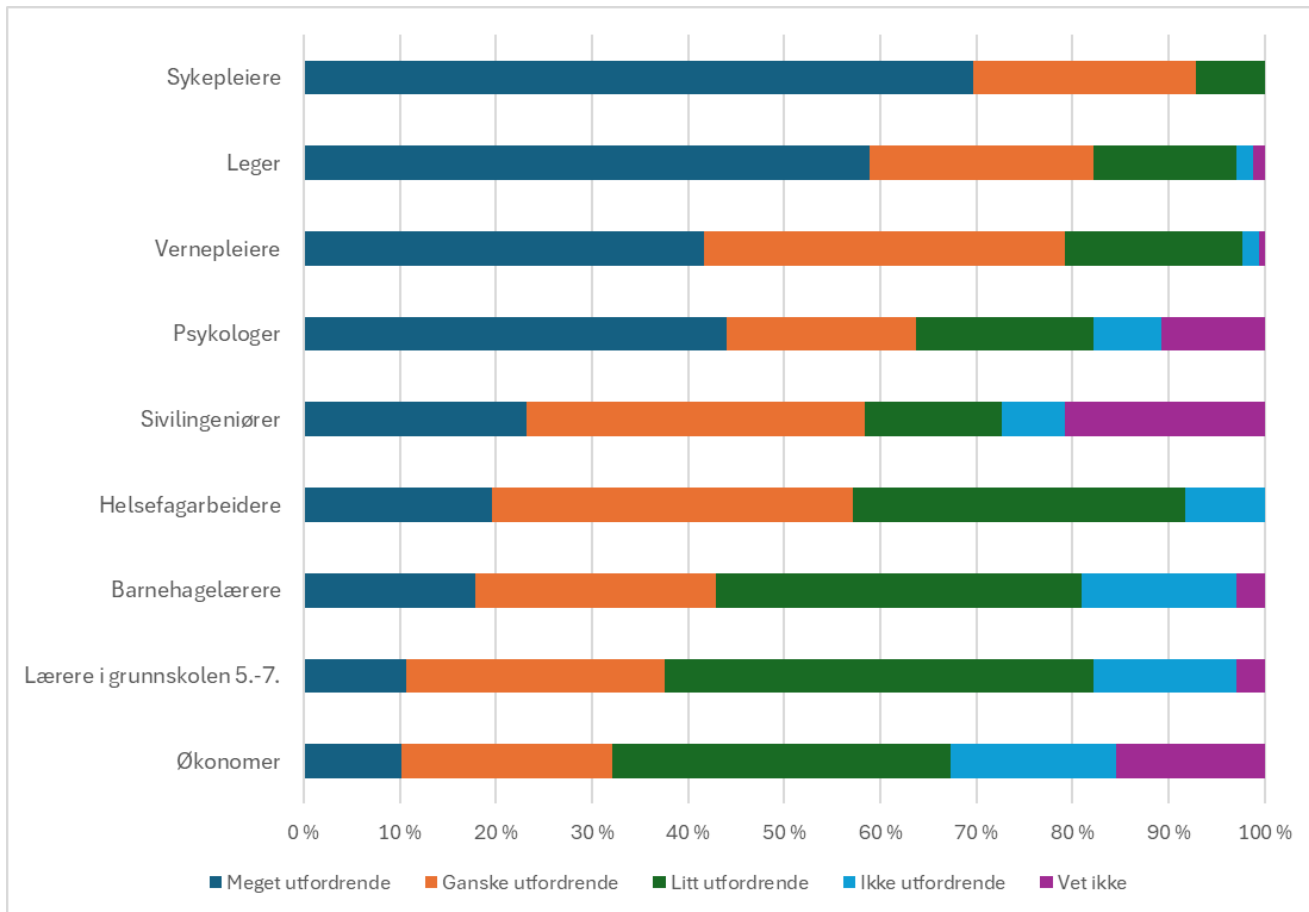
Vanskelig å rekruttere personell som medfører økte kostnader i overtid, forskjøvet vakt, kjøp fra vikarbyrå og kjøp av dyre plasser.

Økt behov for tilrettelegging i barnehagene og skolene, inkludert spesialpedagogiske tiltak og spesialundervisning

Økte behov bolig, aktivitet og tilrettelagt arbeid

Press i barnevernstjenestene

Utfordring: Mangel på kompetent arbeidskraft

KS's arbeidsgivermonitoren

DAGENS Medisin

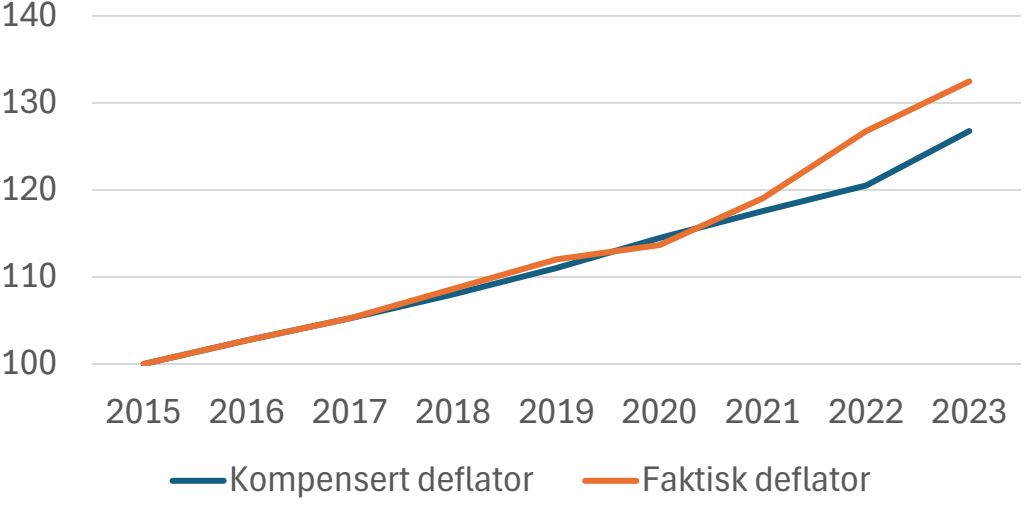
Vikarbyrå-utgiftene er firedoblet på fem år i de mest folkerike kommunene

De siste seks årene har den samlede prislappen for bruk av vikarbyråer i helsetjenesten økt fra 251 millioner kroner til 1,1 milliard kroner i de elleve mest folkerike kommunene, ifølge tall VG har samlet inn.

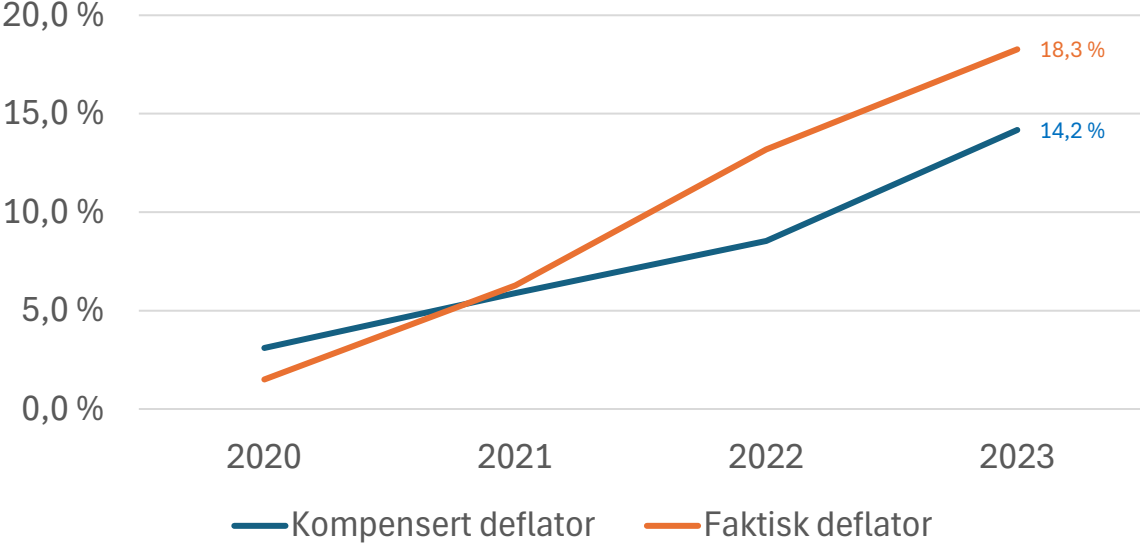
Uforutsett og ikke kompensert prisvekst i 2022 – hovedårsaken til en presset kommuneøkonomi

Illustrasjon av isolert effekt av lønns- og prisvekst akkumulert 2015 - 2023

I overkant av 4 prosentpoeng høyere prisvekst enn anslått i perioden 2020 til 2023 reduserer isolert sett kjøpekraften til frie inntekter med 17 mrd. kroner i kommuner og fylkeskommuner.

Isolert effekt av lønns- og prisvekst 2020 - 2023, akkumulert

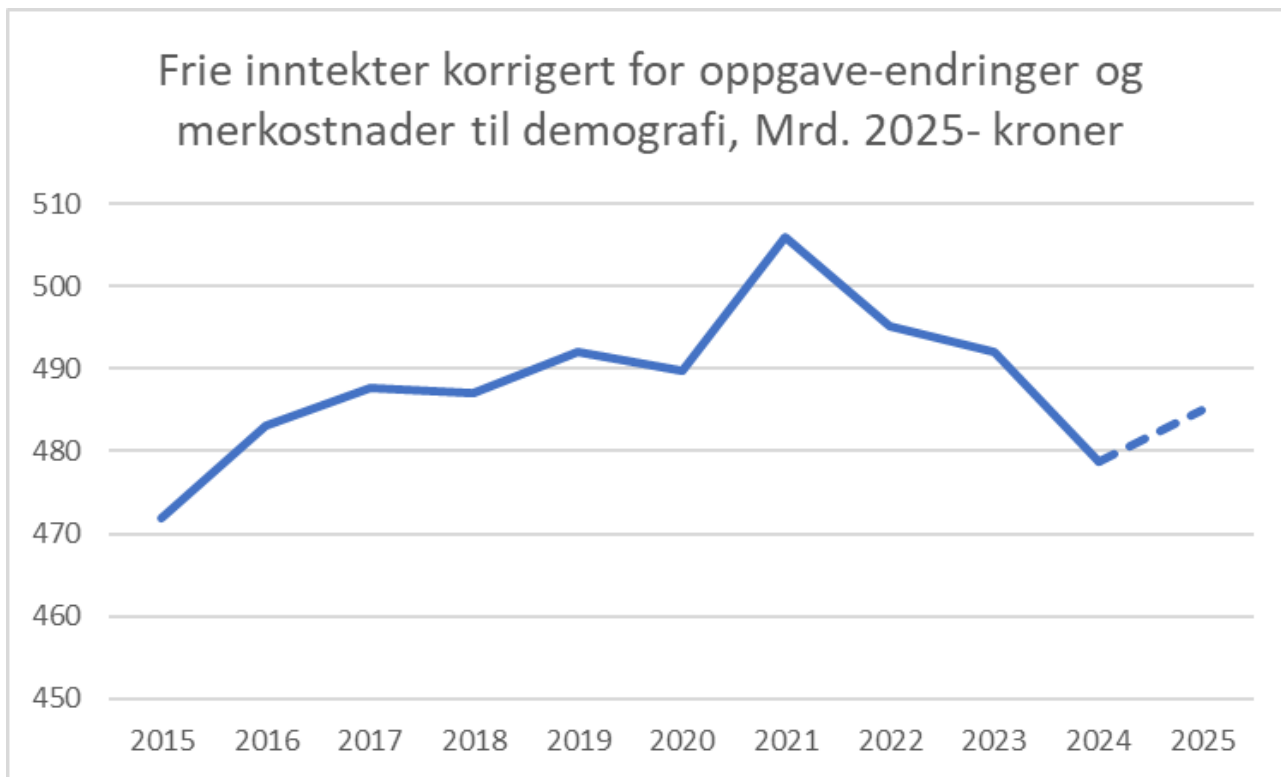

I perioden 2020 – 2023 er samtidig frie inntekter oppjustert med i underkant av 6 mrd. kroner i RNB, hovedsakelig begrunnet med endrede lønns- og prisanslag.

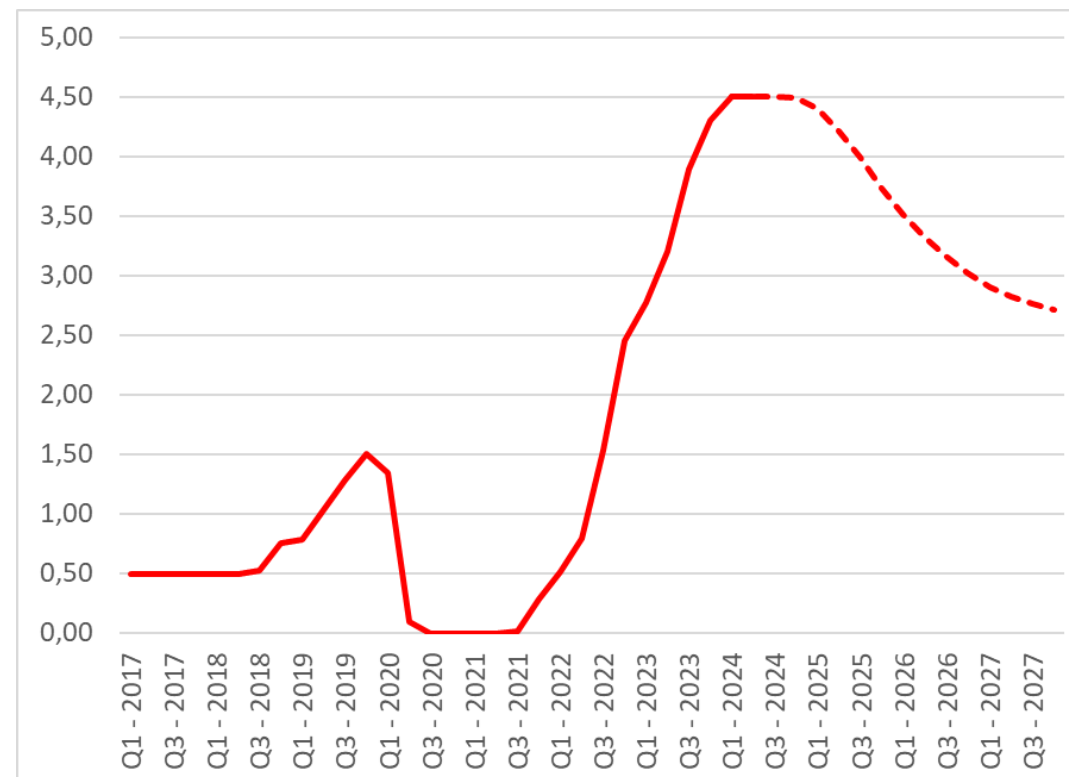
Ekstra prisvekst utover det som er kompensert, og som kommuner og fylkeskommuner må finne dekning for innenfor egne budsjettammer, utgjør dermed i størrelsesorden 11 mrd. kroner.

Nivået på de frie inntekter i 2024 lavere i enn 2016 (RNB 2024) og samtidig kraftig økning i rentekostnader

Norges Banks rentebane september 2024

Stilisert: Økte rentekostnader fra 2021 til 2024 på 15 mrd. kroner

Nye anslag for 2024 i Nasjonalbudsjettet trekker i feil retning for kommuneøkonomien

Skatteanslaget nedjustert med 2,5 mrd. kroner

KS anslag tydet på at svikten ville bli større

Kommunal lønns- og prisvekst (deflator) oppjustert med 0,1 prosentpoeng til 4,4 prosent

Reduserer realinntektene med om lag 0,5 mrd. kroner for kommuner og fylkeskommuner både i år og neste år

Anslaget for pensjonskostnader er økt med 2,5 mrd. kroner til 4,5 mrd. kroner.

Økningen må kommuner og fylkeskommuner selv finne dekning for innenfor egne budsjetteramme

Regjeringa bidreg i ei krevjande tid for kommunane

Pressemelding | Dato: 01.11.2024

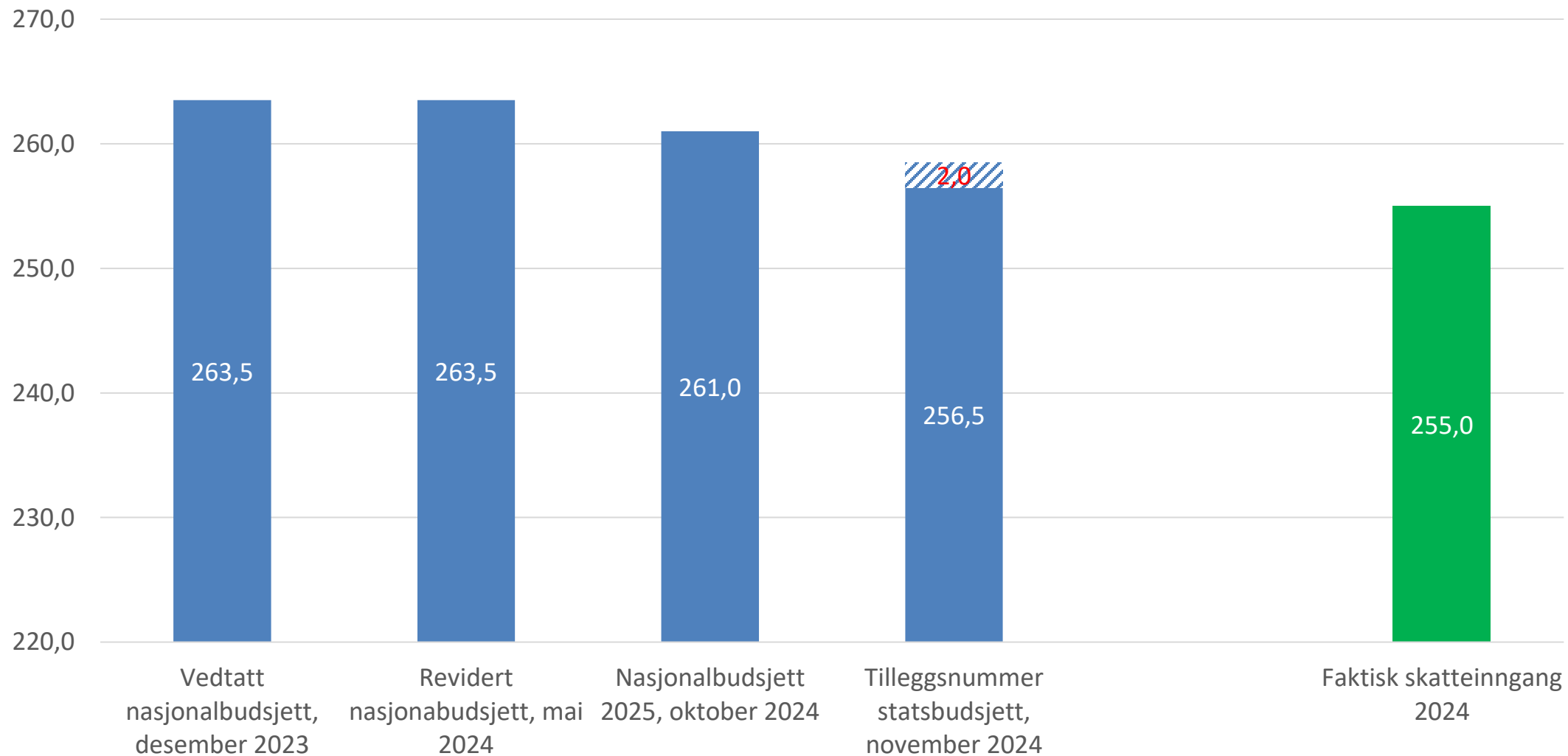
Skatteanslaget er ytterligere nedjustert

Minus 2,5 – 4,5 mrd. kroner sammenlignet med anslaget i Nasjonalbudsjettet (5-7 mrd. sammenlignet med RNB)

5 mrd ekstra til kommuner og fylkeskommuner i 2024 som videreføres
- 4,3 mrd til kommunene

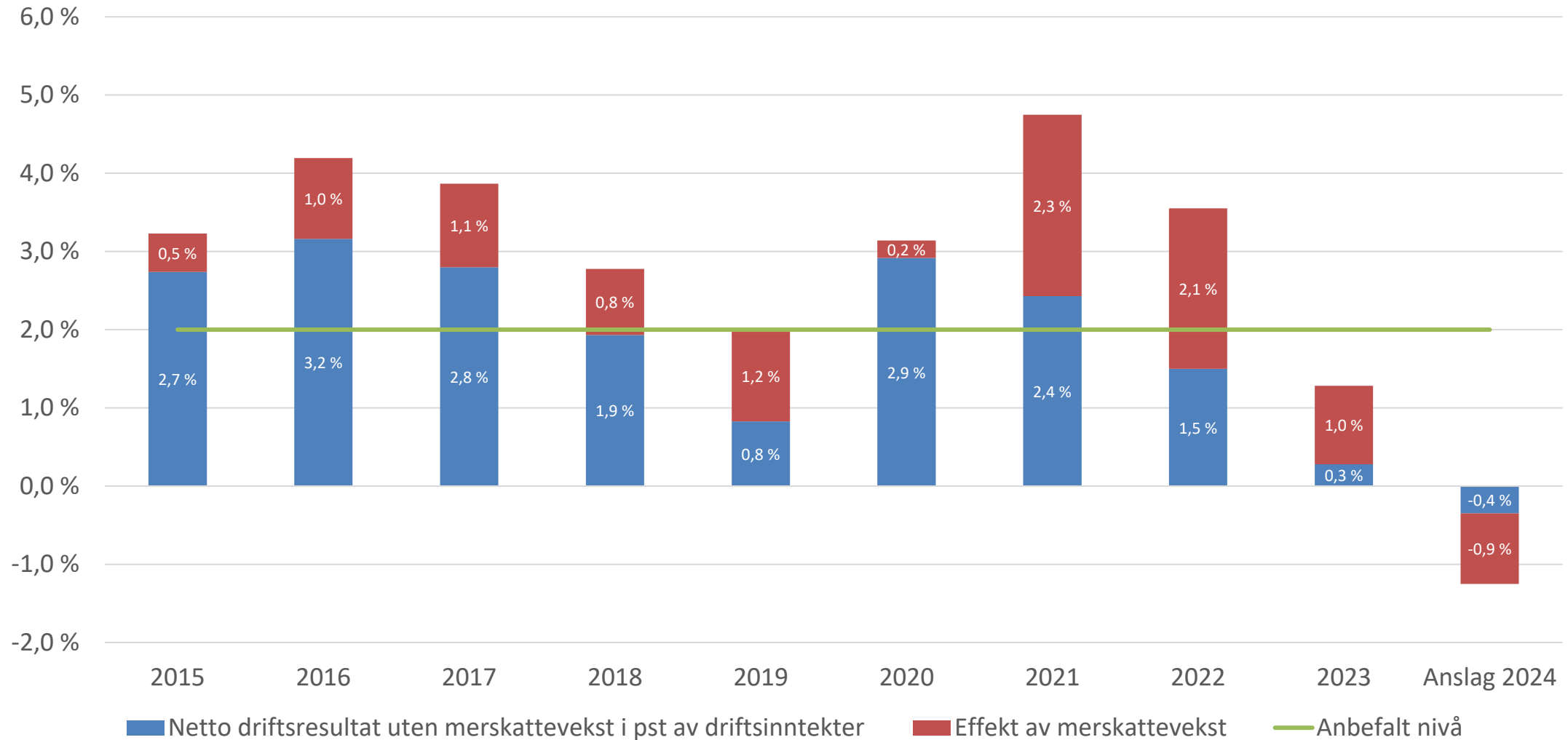
Men skatteinntektene ble enda lavere enn det reviderte anslaget i tilleggnummeret til statsbudsjett

Kommuner og fylkeskommuner samlet - skatteanslag og faktisk skatteinngang 2024

På tross av økte bevilgninger tyder likevel det meste på at kommunesektoren styrer mot negativt netto driftsresultat i 2024, forsterkes av midlertidig skattesvikt

Netto driftsresultat i kommunesektoren med og uten ett årig merskattevekst

DET KONGELEGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2025

6,8 milliarder meir til kommunane neste år

Pressemelding | Dato: 07.10.2024

Regjeringa styrkjer kommunesektoren sine frie inntekter med 6,8 milliardar kroner i 2025.

– Den økonomiske situasjonen er krevjande i mange kommunar no. Det tek vi på alvor. Som varsla i kommuneproposisjonen, får kommunane eit løft i dei frie inntektene. Samstundes tek regjeringa på alvor utviklinga i kommuneøkonomien i 2024 og vil komme tilbake til dette i forbindelse med nysalderinga, seier kommunal- og distriktsminister Erling Sande.

DET KONGELEGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Prop. 1 S Tillegg 1

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2025

Etter ei heilskapleg vurdering foreslår regjeringa å auke veksten i kommunesektoren sine frie inntekter i 2025 med 5 mrd. kroner samanlikna med forslaget i Prop. 1 S (2024–2025). Regjeringa foreslår å fordele auken med 4,3 mrd. kroner til kommunane og 700 mill. kroner til fylkeskommunane. Med dette forslaget og forslaget i Prop. 1 S (2024–2025) legg regjeringa opp til ein samla realvekst i frie inntekter i 2025 på 11,8 mrd. kroner. Dette gir eit handlingsrom på 8,6 mrd. kroner etter at meirkostnader til demografi og pensjon er dekte. Ut frå forholda i den enkelte kommune og fylkeskommune kan handlingsrommet bli brukt til å styrkje balansen og/eller til å utvikle tenestetilbodet.

Statsbudsjettet 2025 – hovedtall med tilleggsproposisjon

Realvekst i kommunesektorens frie inntekter i 2025 på 11,8 mrd. kroner

Demografikostnader på 3,7 mrd. kroner som skal dekkes av de frie inntektene.

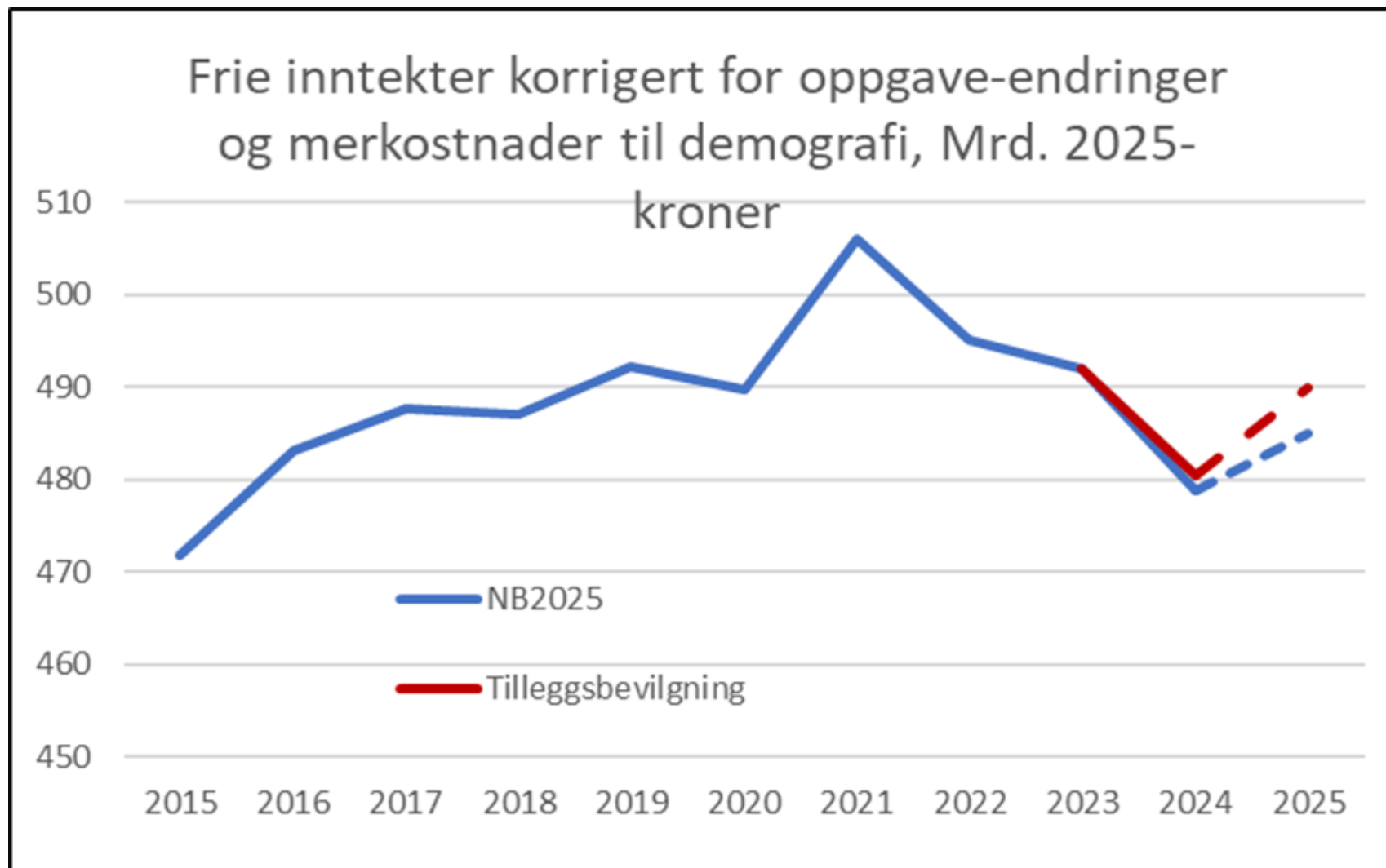
Innenfor veksten av de frie inntektene er:

- 250 mill. kroner - bemanning i barnehagene
- 150 mill. kroner – opptrappingsplan psykisk helse (ny)
- 1,7 mrd. kroner - omlegging av inntektssystemet (økning med 100 mill. kroner frå Kommuneprop.)

Pensjon 0,5 mrd. kroner lavere enn anslått lønnsvekst, det vil si en nedjustering med 0,7 mrd. kroner fra Kommuneproposisjonen.

- Skyldes høyere kostnader i 2024

Tilleggsbevilgningene bedrer situasjonen i 2025

Ytterligere behov for økte bevilgninger i RNB i mai 2025 - ny offentlig AFP

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Pensjon: Revidert rundskriv og RNB25

- Anslaget inneheld ikkje effekt av ny offentlig AFP, som blir implementert frå 1. januar 2025
- Ny offentlig AFP førebels ikkje inne i berekninga av rekneskapsmessige kostnader frå 2025
- Regjeringa kjem tilbake med oppdatert anslag, inkludert effekten av ny offentlig AFP, i RNB25
- Regjeringa vil dekkja ein auke i kostnadene i 2025, men óg gjere ei samla vurdering av sektoren sin økonomi

Nytt inntektssystem fra 2025 – gir omfordelingseffekter

Fra 1.1.2025 innføres nytt inntektssystem for kommunene, gir betydelige omfordelinger og kanskje særlig på skatt

Det kommunale skattegrunnlaget endres

- Utbytteinntekter og netto gevinst ved salg av verdipapirer tas ut fra 2025
- Kommunenes andel av formuesskatten halveres over en to års periode
- Kommunenes andel av inntektsskatten økes tilsvarende

Økt skatteutjevning

- Symmetrisk inntektsutjevning økes fra dagens 60 prosent til 64 prosent over en 2 års periode
- Alle kommuner får skatteinntekter etter utjevning på minimum 95 prosent av landsgjennomsnittet

Ingen ny utjevning av naturressursinntekter

- Men naturressursinntekter inkluderes i inntektsgrense for Sør-Norgetilskudd og småkommunetillegg
- Naturressursinntekter inkluderes i inntektsgrunnlag ved fordeling av realvekst i 2025

Men også i rammetilskuddet oppstår det omfordelingseffekter

Regionsentertilskudd
avvikles

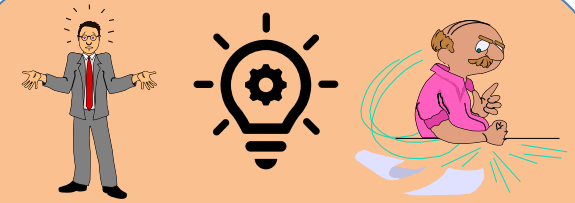
Veksttilskudd videreføres,
men med 1/3 sats

Storbytilskudd videreføres,
men med litt redusert sats

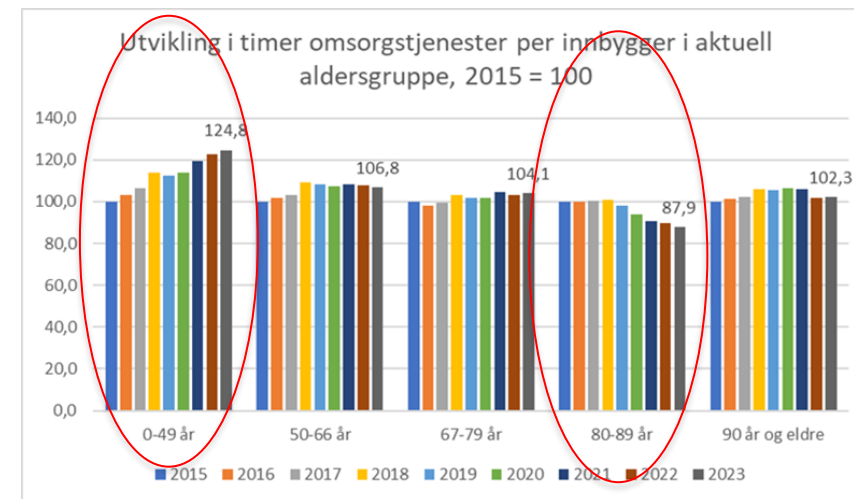
- Ny distriktsindeks tas i bruk (Sør-Norge og småkommunetillegg)
- Naturressursinntekter inkluderes ved beregning av inntektsgrense for hvem som ikke får tilskudd i Sør-Norge

- Oppdaterte analyser gir endringer i utgiftsutjevningen

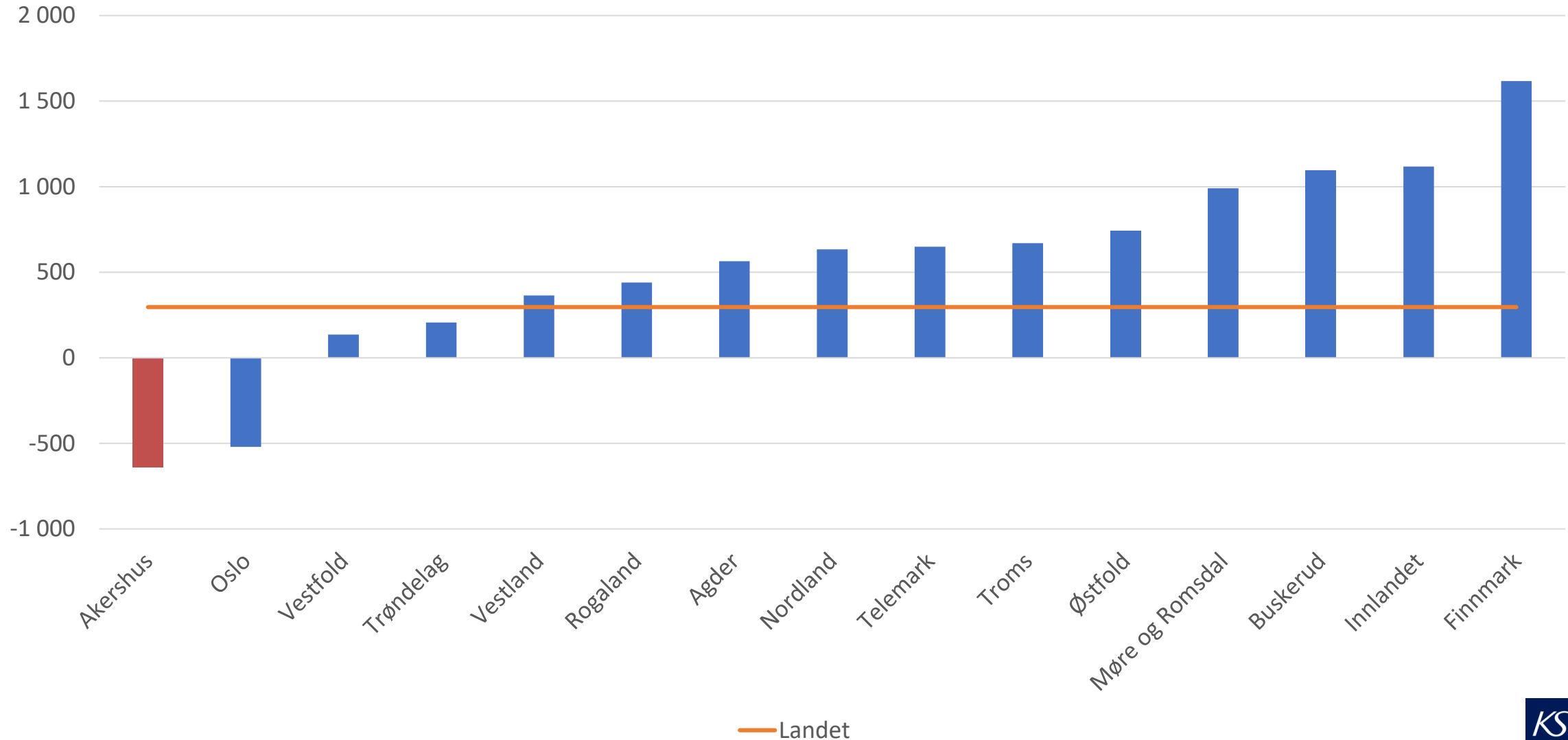
Delkostnadsnøkkel for pleie og omsorg

Kriterium	Vekt 2024	Forslag nytt inntektssystem
Innbyggere 0-66 år	0,1431	0,2581
Innbyggere 67-79 år	0,1101	0,1163
Innbyggere 80-89 år	0,2025	0,1558
Innbyggere 90 år og over	0,1068	0,1082
Sone	0,0112	0,0090
Nabo	0,0112	0,0090
Gradert basistilskudd	0,0119	
Basistilskudd		0,0136
Dødlighetskriteriet	0,1313	0,1241
Ikke-gifte over 67 år	0,1313	
Aleneboende over 67 år		0,1464
Psykisk utviklingshemmede 16 år og over	0,1406	0,0595
Sum	1,0000	1,0000

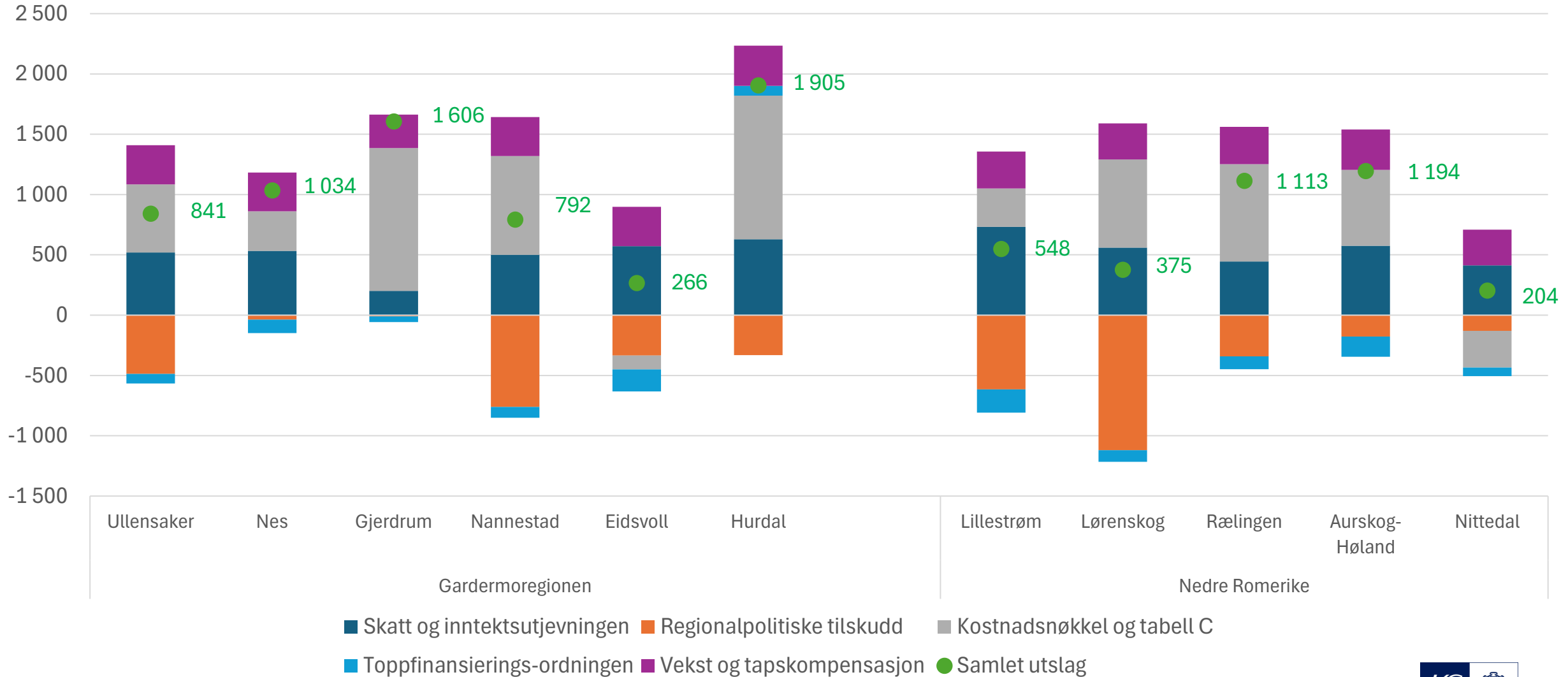
Samlet sett slår nytt inntektssystem mest negativt ut for kommunene i Akershus

Utslag nytt inntektssystem inkl. vekst og tapskompensasjon i kroner per innbygger

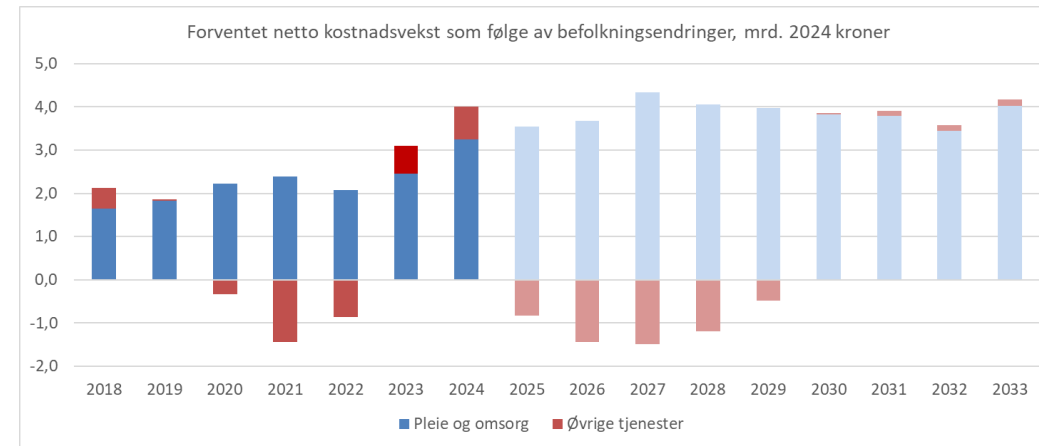
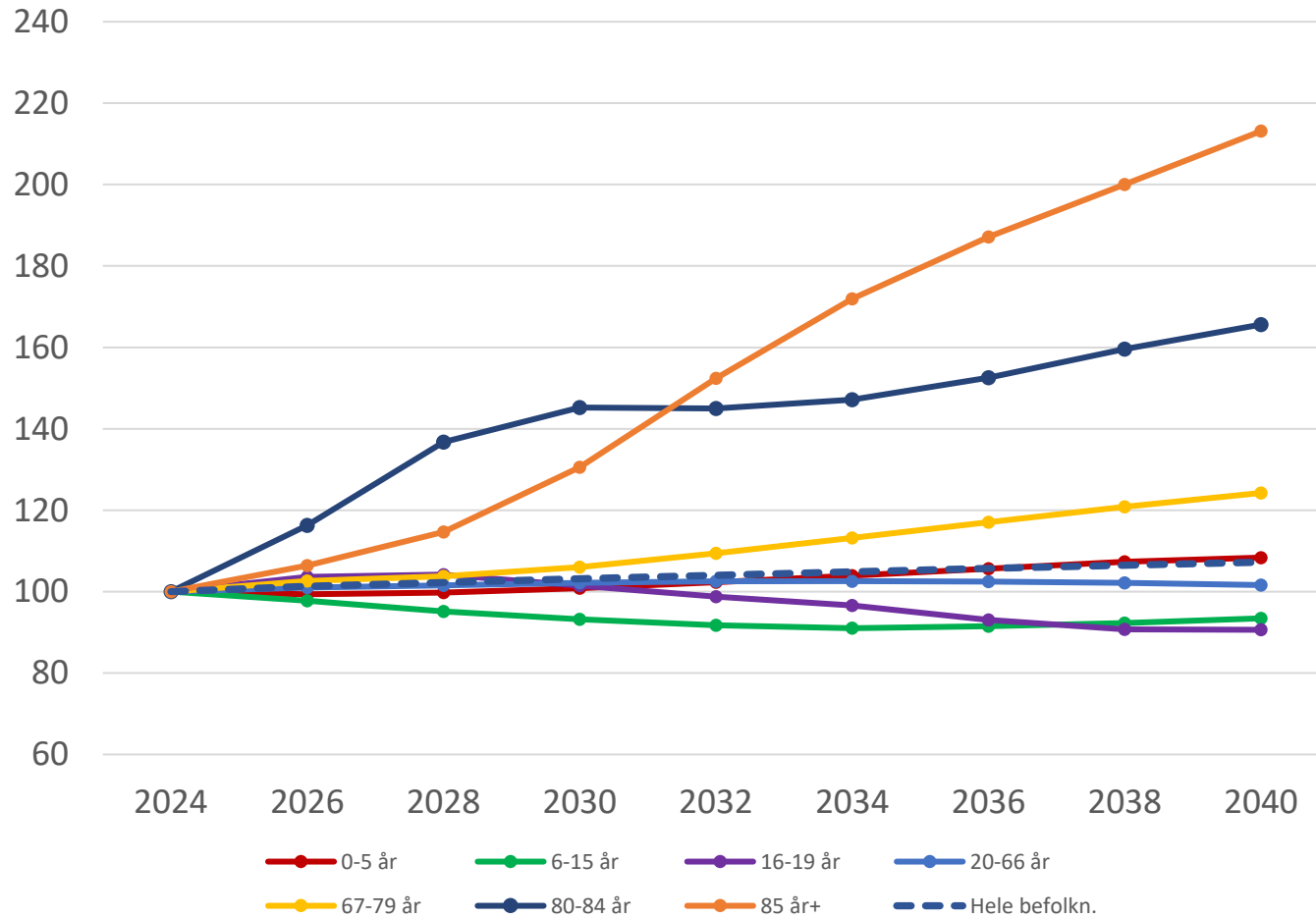

Men alle kommunene på Romerike, med unntak av Eidsvoll og Nittedal, kommer bedre ut enn landsnittet med nytt inntektssystem

Utslag nytt inntektssystem i kroner per innbygger - Romerike

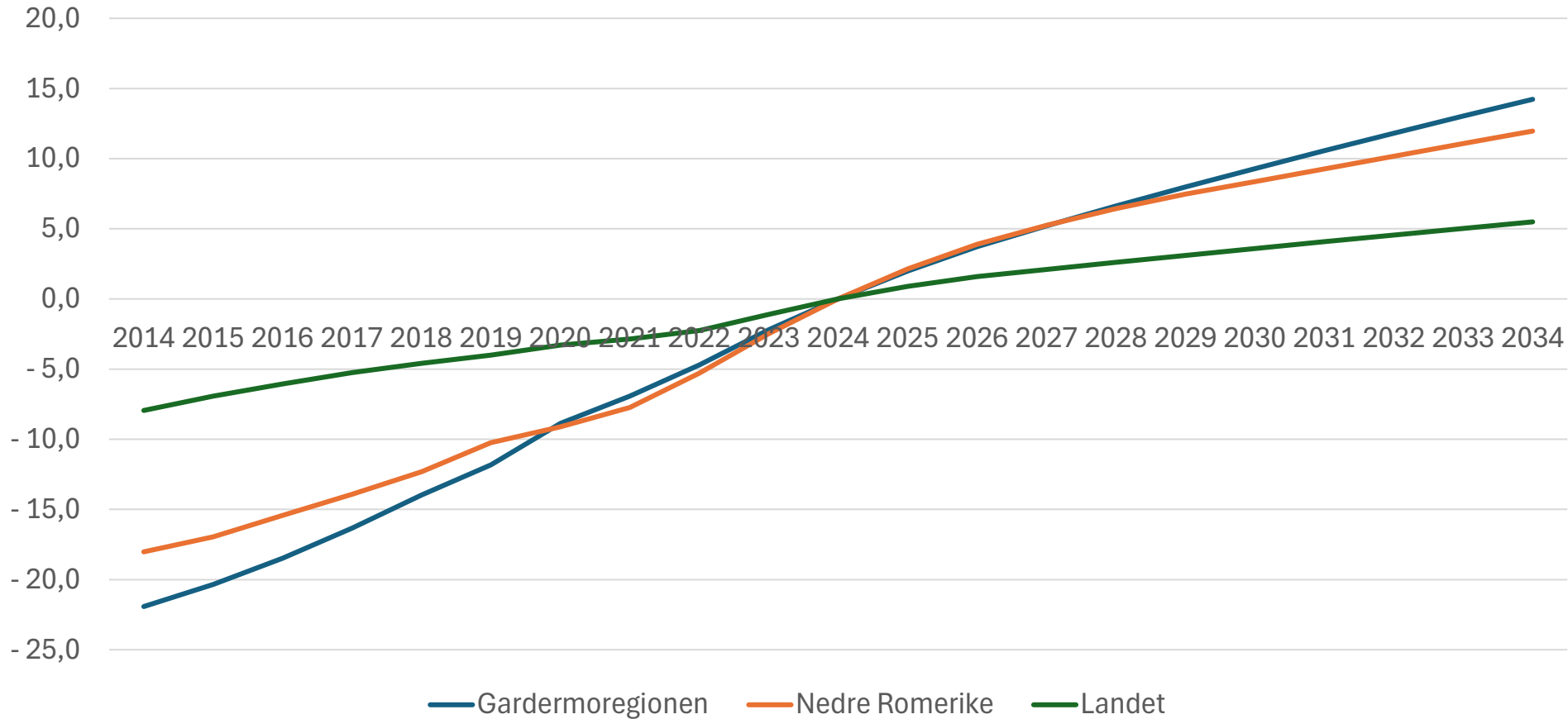

Store befolkningsendringer fram mot 2030 – færre barn/unge og flere eldre over 85 år. Nytt inntektssystem fører til at kommunene får mindre kompensasjon for veksten i eldre

Langt høyere befolkningsvekst på Romerike enn i landet de neste 10 årene.

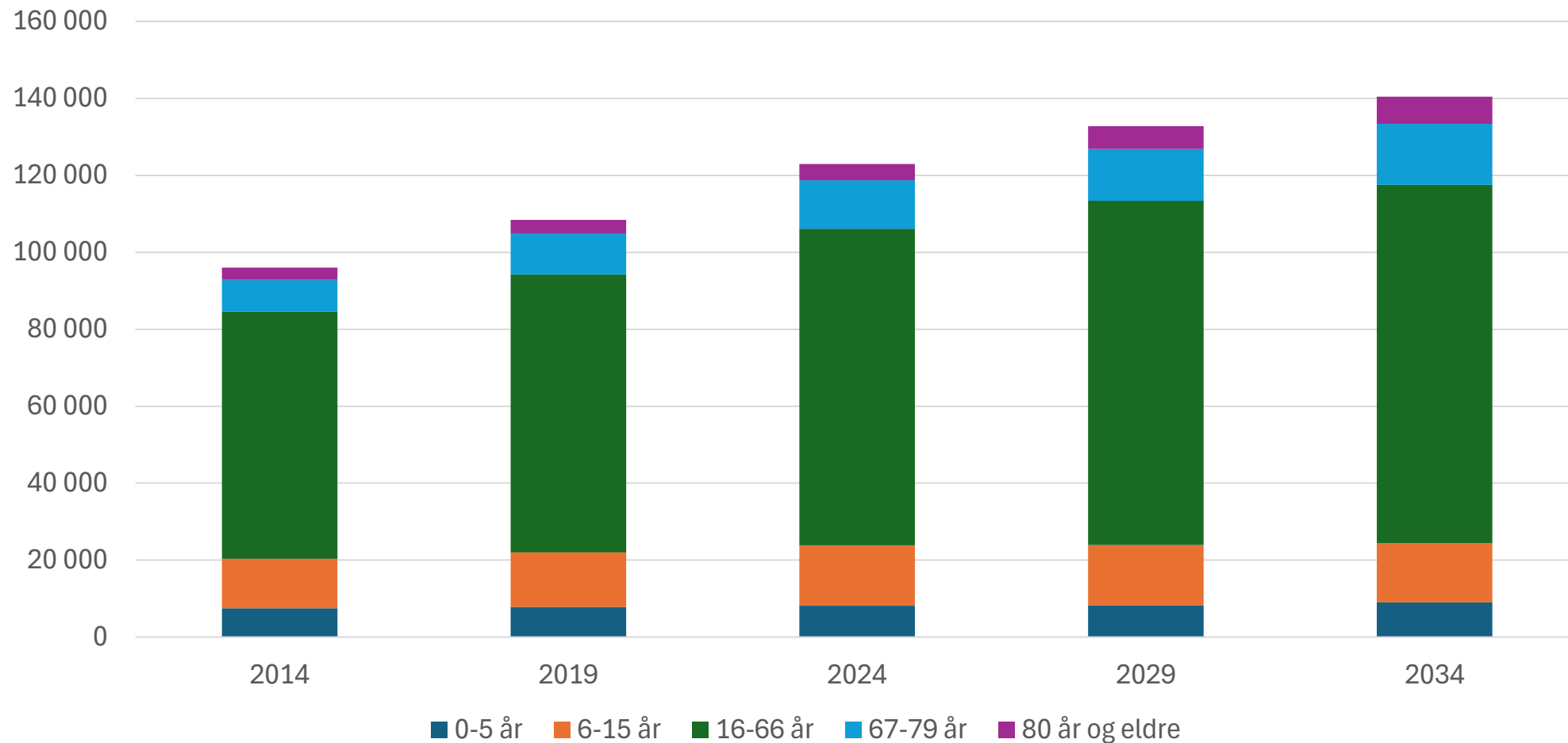
Utvikling i folketall per 1.1
2024 = 0, SSB MMMM alternativ

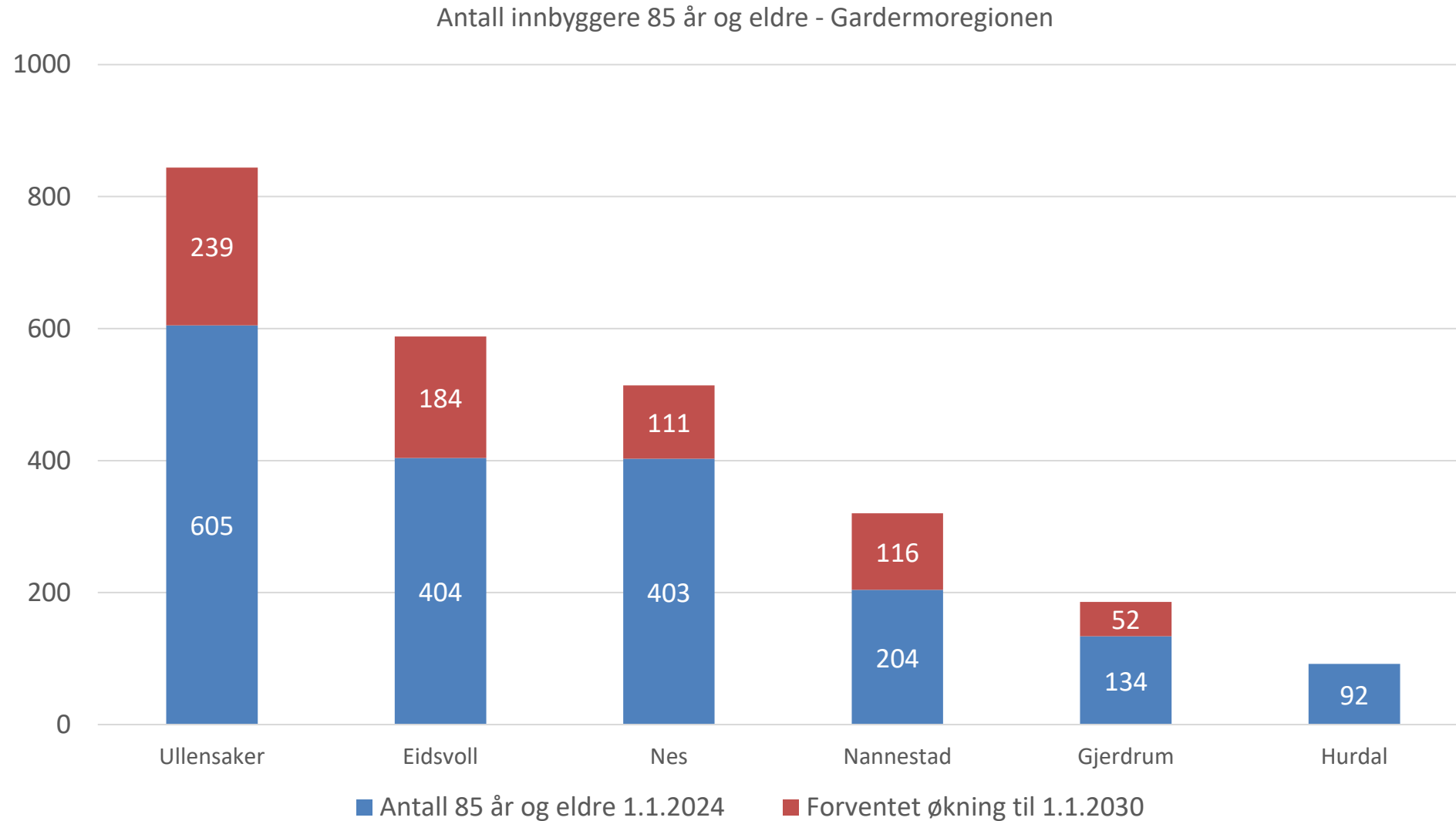
Men nesten ingen vekst i barn og unge, sterk vekst i de eldre aldersgruppene og betydelig vekst i yrkesaktiv befolkning

Innbyggersammensetning i Gardermoregionen

Fremskriving med SSB MMMM alternativ

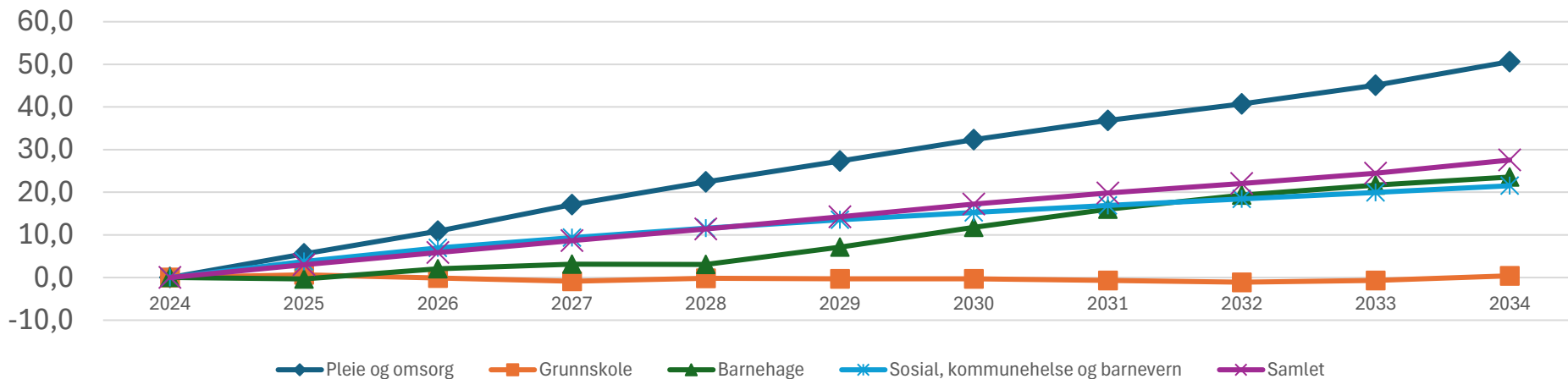

Fra 1.1.2024 til 1.1.2030 forventes antallet innbyggere i landet å øke med over 33 000 personer eller 27 prosent. På Romerike er veksten enda sterkere med rundt 38 prosent

Staten legger til grunn at det meste av inntektsveksten knyttet til befolkningsendringer (demografi) i kommunene i Gardermoregionen forventes kanalisert til pleie og omsorg. I tillegg forventes det at kommunene overfører noe ressurser fra grunnskole til andre tjenesteområdet.

Endring i utgiftsbehov i kommunenettverket i prosent 2024 - 2034
(målt ved inngangen til det enkelte år)

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer
(2024 kroner og endring fra 1.1.2024)

Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM NETTVERKSKOMMUNER
2025	120 298	30 179	-16 431	17 215	15 384	3 413	170 058
2026	108 082	-11 272	-11 072	16 194	12 803	660	115 395
2027	133 865	-12 544	2 342	12 835	12 416	628	149 542
2028	118 005	8 545	-11 931	12 262	11 490	745	139 116
2029	122 160	-21 816	22 632	11 199	12 104	714	146 993
2030	112 568	-17 271	31 304	9 886	11 896	1 047	149 432
2031	119 378	-5 818	33 282	8 754	12 109	1 845	169 550
2032	106 618	-5 999	32 852	7 713	12 351	1 764	155 299
2033	117 515	-9 272	28 462	6 767	12 370	1 271	157 113
2034	115 277	-1 091	28 498	5 799	12 877	1 915	163 275
Sum 2025-2034	1 173 766	-46 359	139 939	108 625	125 800	14 003	1 515 773

Budsjettundersøkelse 2025- Mange kommunedirektører foreslo store omstillinger og kutt i budsjettet

Innlandet [Kontakt oss](#) [Mobilvideo](#) [Langlesing](#) [TV](#) [Radio](#) [Klassequizen](#)

Flere hundre demonstrerte til ingen nytte: Bygdeskoler blir lagt ned

Et svært splittet politisk miljø i Stange kommune i Innlandet vedtok i dag å legge ned tre bygdeskoler. Men barnehagen på Espa ble reddet.

[NYHETER](#) [ASKER](#) [ØKONOMI](#) [ASKER KOMMUNE](#) [KUTT](#)

Legger frem kuttliste på 100 millioner kroner

[POLITIKK](#) [LEVANGER](#) [HELSE](#) [#TA-IL](#)

Varsler 67 millioner i minus og heftig kuttliste: – Betydelig forverret

[FREDRIKSTAD](#) [BUDSJETT 2025](#) [LOKAL POLITIKK](#) [DEBATT](#)

Kommunale budsjettkutt rammer barn og unge

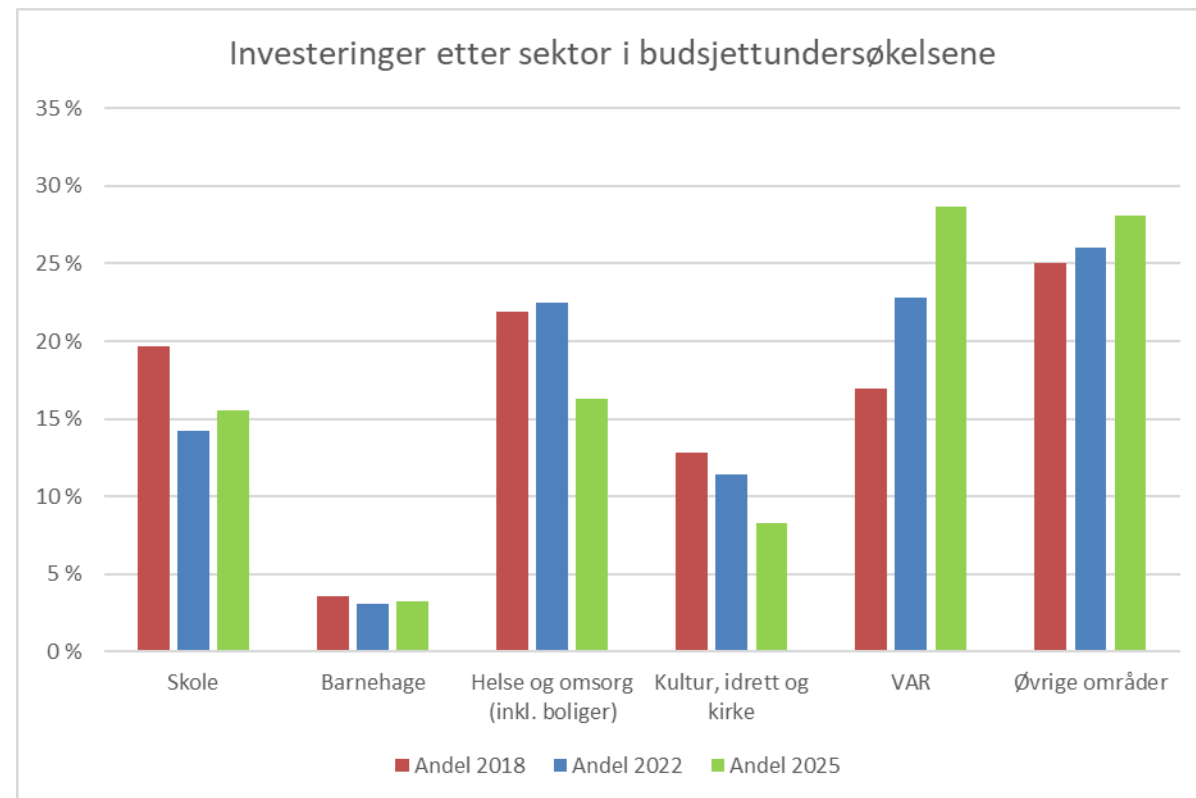
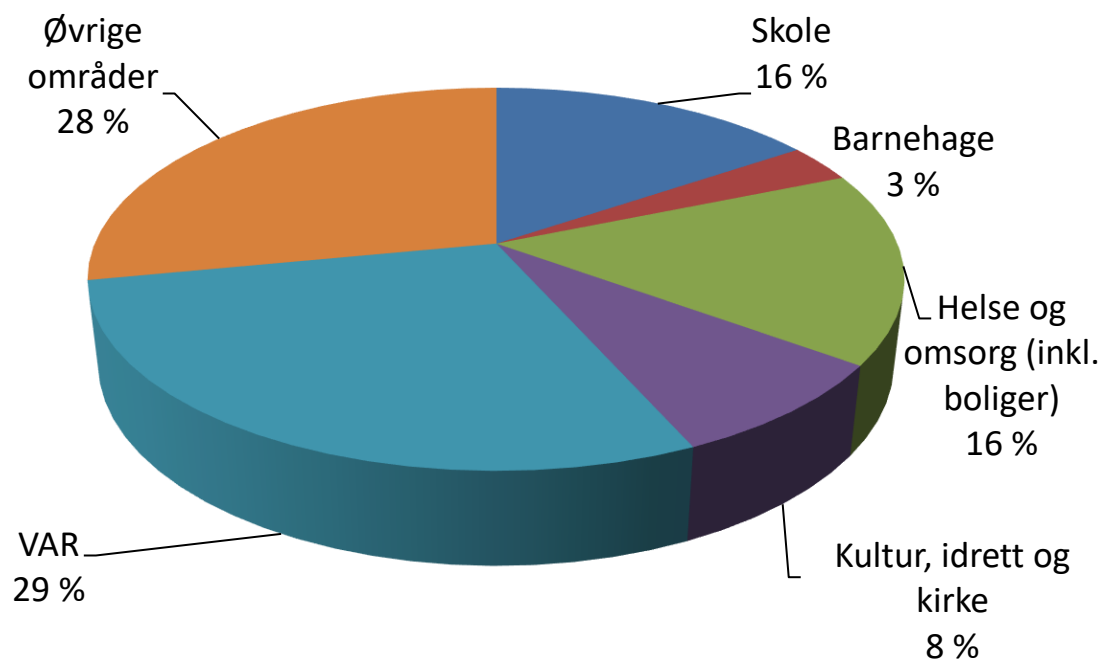
[BUDSJETT 2025](#) [STILLINGSKUTT](#) [NYHETER](#) [STEIGEN](#)

Foreslår drastiske kutt, mer enn 20 stillinger kan forsvinne

Investeringer innen selvkostområdene vann, avløp og renovasjon står for nesten 30 prosent av investeringene

INVESTERINGER 2025

Hvordan har kommunene anvendt tilleggsbevilgningen på 4,3 mrd. kroner?

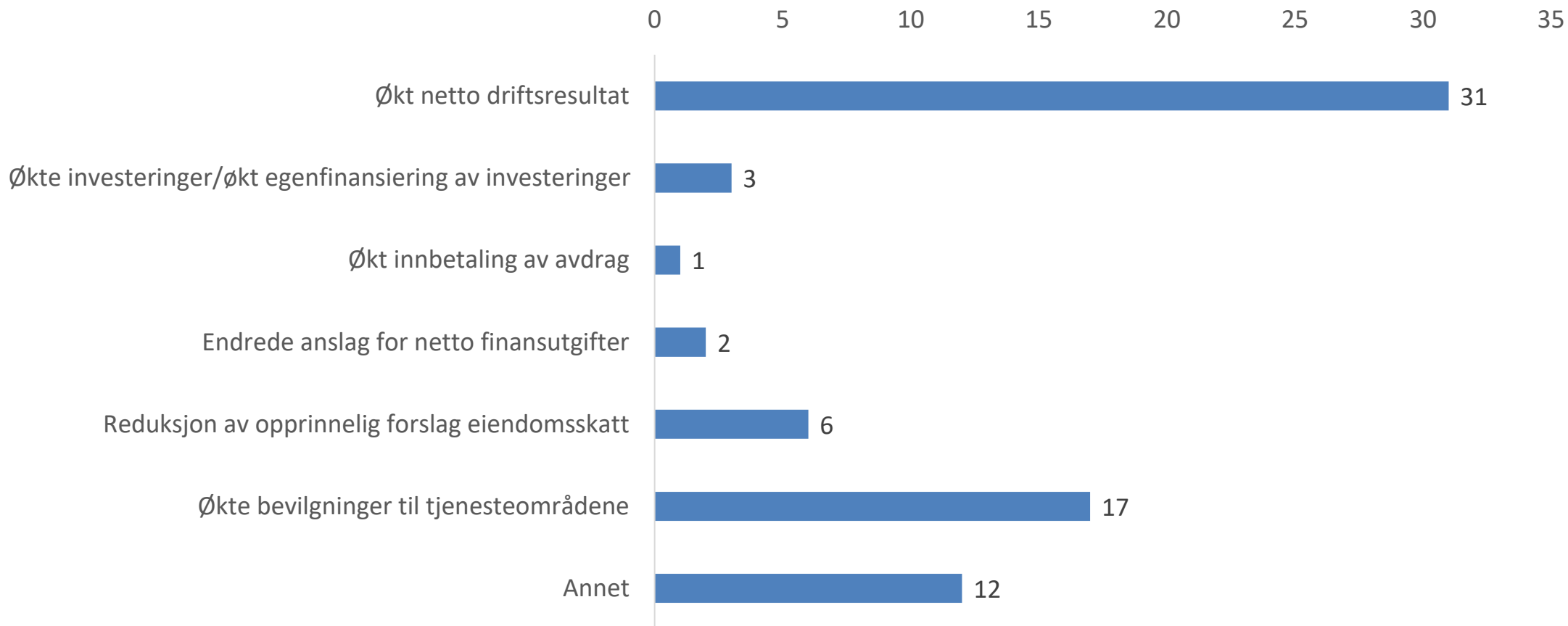
Spørreundersøkelse sendt til 53 store og mellomstore kommuner i januar 2025.

Mottatt svar fra 42 kommuner med 2,7 mill. innbyggere eller 48 prosent av landets folketall

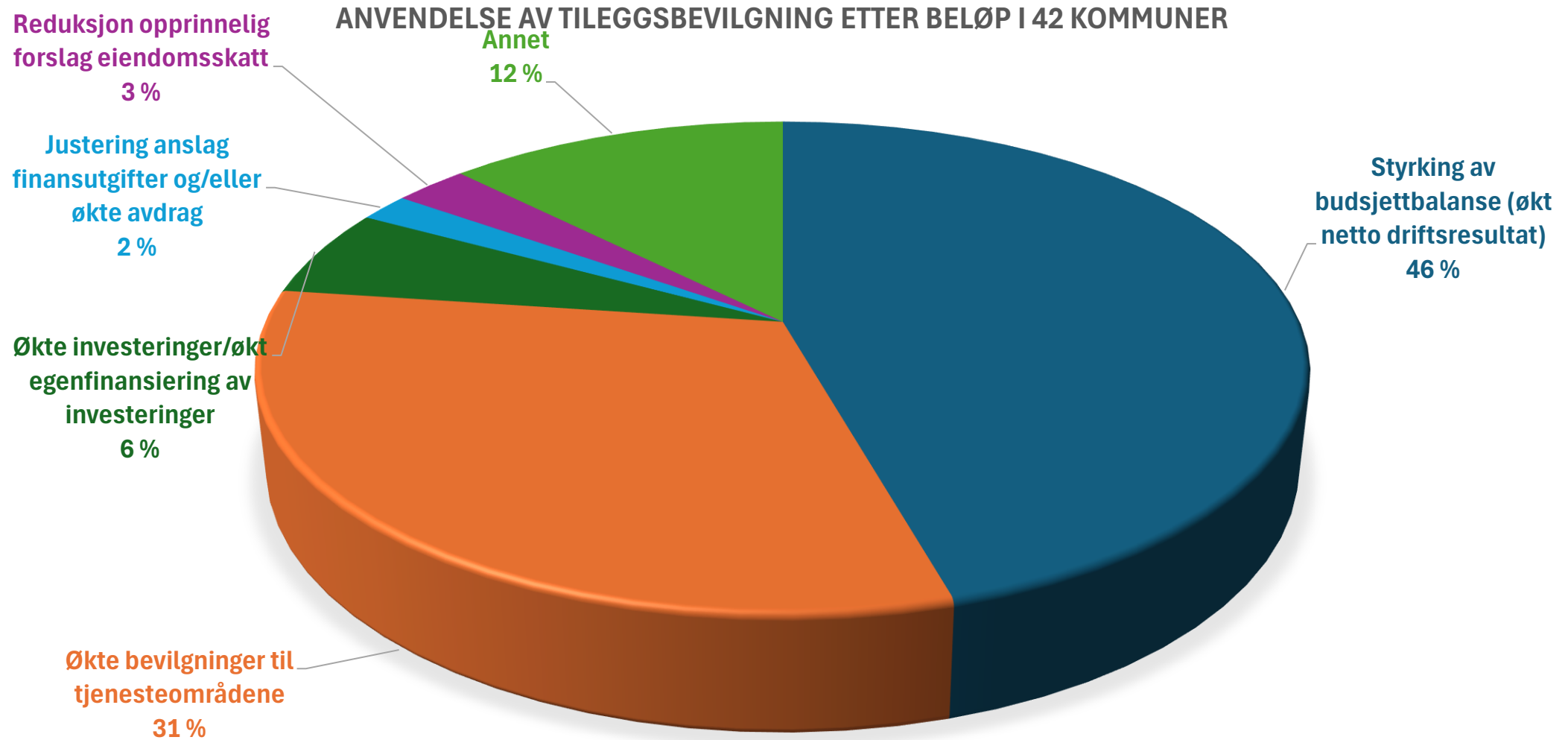

Nesten 75 prosent av kommunene i undersøkelsen har brukt hele eller deler av tilleggsbevilgningen til styrking av budsjettbalansen

Disponering av ekstrabevilgning, antall kommuner

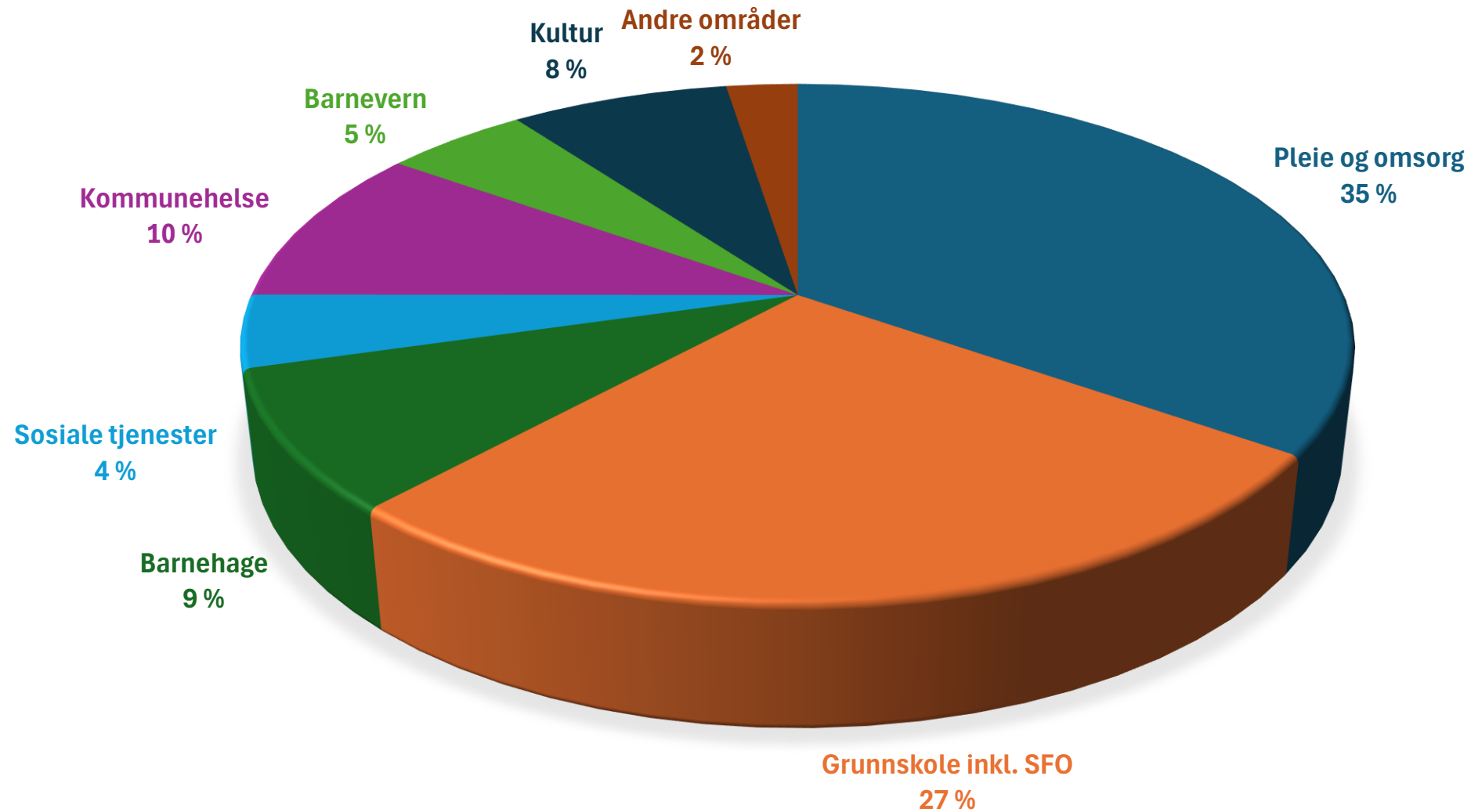

De 42 kommunene har prioritert å styrke budsjettbalansen og økte bevilgninger til tjenesteområdene

Samlet er tjenesteområdenes budsjetter styrket med om lag 450 mill. kroner i de 17 kommunene

ØKTE BEVILGNINGER TIL TJENESTEOMRÅDENE

Folkevalgte ønsker sterkere styring av budsjettprosessen

 TELEMARSKFORSKING

**«Kunnskap gir trygghet, trygghet
gir tillit og tillit gir resultater»**

Tiltak for bedre folkevalgt styring av kommunale
budsjettprosesser

64 prosent av kommunestyrerepresentantene mener at det hadde vært en fordel om politikerne hadde hatt sterkere styring med budsjettprosessene

40 prosent av kommunestyrerepresentantene mener at de ikke har god anledning til å legge føringer for arbeidet med årsbudsjettet i sin kommune

Kommuneøkonomien inn i 2025, med sideblikk på kommunene på Romerike

Rune Bye og Sigmund Engdal, Felles formannskapsmøte, 24.01.2025